

М. М. Кисельов

Євгеніка

ЄВГЕНІКА (від грец. εὖ – добре і γένος – рід) – напрям у [генетиці](#) про спадкове здоров'я людини і шляхи поліпшення її фізичних та інтелектуальних якостей завдяки накопиченню корисних ознак і скороченню (вилученню) шкідливих. Термін запропонував 1883 англ. антрополог і психолог Ф. Гальтон на позначення вчення про поліпшення природи людини. На його думку, людина, щоб не деградувати, мусить повернутися до благодіючого впливу природного добору. Спираючись на положення Є., деякі країни прийняли спеціальні юрид. положення (зокрема відповідний закон у США; Кодекс про шлюб у СРСР, 1927), згідно з якими, особи, беручи шлюб, обов'язково повинні пройти медичне обстеження для встановлення здатності мати здорове потомство. Загалом популярність Є. значно знизилася внаслідок активного залучення її концепцій для ідеологічного обґрунтування ідей расизму, соціодарвінізму, технократичних методик маніпулювання генофондом людини.

Раціональні елементи Є. в сучасній науці розвивають у межах генетики людини (антропогенетики), молекулярної і медичної генетики та ін. Вони спрямовані на вирішення таких проблем, як збереження спадк. здоров'я людини та охорона її генофонду, визначення ступеня ризику виникнення генетично зумовленої патології у конкретній родині, вивчення впливу на генетичну структуру людини мутагенів. Важливим є виявлення генетичних засад обдарованості людини. Розробляють також методи морально й соціально виправданого впливу на генні структури людини для виправлення чи заміни генет. матеріалу з порушеними функціями (генна терапія). Нині значну увагу приділяють дослідж. ролі спадк. чинників у виникненні, діагностуванні, терапії й профілактиці патол. процесів. У багатьох країнах створ. мед.-генет. службу та мережу генет. консультацій. Однак, на думку деяких учених, доцільність багатьох втручань у генет. природу людини є сумнівною й підлягає мораторію. В Україні Сімей. кодексом України, затв. 16 січня 2007, передбачено надання відомостей про стан здоров'я перед одруженням.

Бібліографічний опис:

Євгеніка / М. М. Кисельов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-17273>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).